

članku o brežiški trgovski šoli skozi čas podali etnologinji in kulturni antropologinji Alenka Černelič Krošelj in Anita Radkovič. Zgodovinskim, statističnim, organizacijskim podatkom sta dodali dragocene podatke iz življenja trgovske šole skozi učiteljske oči na eni strani in skozi dijaške na drugi. Po spominih treh učiteljic omenjene šole se v prispevku riše podoba o delovanju šole ter o medosebnih odnosih med sodelavci in odnosi z dijaki, ki so bili v preteklosti »bolj preprosti, predvsem delovni in ubogljiviki«. Na drugi strani pa zaživijo še tri spominske zgodbe nekdanjih dijakov trgovske šole Brežice iz različnih obdobj njene delovanja.

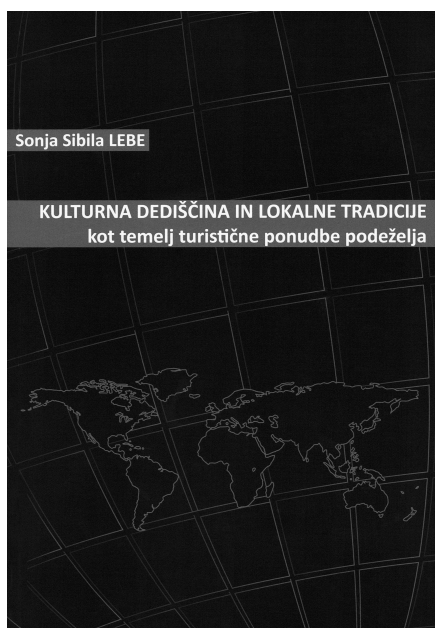
Arhitekt Karel Filipčič je zborniku prispeval prikaz urbanističnega razvoja Brežic, Tržne ulice in prometa v drugi polovici 20. stoletja. Ob tem je opisal postopno premeščanje zelo pomembne trgovske funkcije iz starega mestnega jedra v predel, bližje stanovanjskim naseljem in glavnim prometnim tokovom.

V raziskavi etnologinje dr. Ivanke Počkar se bo verjetno marsikdo prvič seznanil z življenjem in delom brežiških kólnarjev, moških, ki so lovili in nabirali naplavljen premog v Savi pri Brežicah. Ime so dobili po narečni izpeljanki besede za premog – *kóln*. *Kólnarji* so v obdobju od začetka 20. stoletja do okoli leta 1958 iz Save in z njenih

obrežij nabrali na deset tisoče ton savskega premoga. Prodaja tega premoga je bila pomemben vir zaslužka za mnoge družine. V prispevku je prikazan ta poseben način življenja z reko Savo, opisani so pripomočki za delo, odnosi med delavci, trgovanje. Slikovito predstavo opisom dela *kólnarjev* dodajajo še risbe Mitje de Gleria.

Znanstveni sestavki Brežiških študij 3 prinašajo pomembne obravnave za bogatenje spoznanj lokalne zgodovine, a so hkrati še veliko več, ponujajo možnost primerjav trgovske dejavnosti z drugimi mesti in jih lahko uvrščamo v del mozaika celovite zgodbe razvoja trgovine in trgovanja na Slovenskem.

SONJA SIBILA LEBE: Kulturna dediščina in lokalne tradicije kot temelj turistične ponudbe podeželja; Ekonomsko-poslovna fakulteta, Maribor 2008, 270 str.

Monografija Sonje Sibile Lebe *Kulturna dediščina in lokalne tradicije kot temelj turistične ponudbe podeželja* je med prvimi knjižnimi deli, ki se lotevajo celostnega pristopa k razvoju kulturnega turizma na podeželju. Avtorica je na podlagi večletnih nacionalnih in mednarodnih izkušenj na področju kulturnega turizma izdala monografijo, ki je koristna tako za znanstveno in raziskovalno delo kot tudi za vse tiste, ki

v Sloveniji delujemo na področju razvoja kulturnega turizma.

V prvem in drugem poglavju avtorica opredeli turizem kot najizrazitejši sociološki pojav drugega tisočletja in poda definicije kulturnega turizma, ciljne skupine, pomen kulturnega turizma, motive za kulturno-turistična potovanja in vrste kulturnih turističnih potovanj. Kratek pregled zgodovine turizma in kulturno-turističnih potovanj pokaže, da podeželje v Sloveniji v preteklosti ni bilo naklonjeno kulturnemu turizmu, zato je danes skoraj nemogoče govoriti o »tipičnih« gradnjah na območju posameznih regij. Šele v zadnjih letih je opaziti spremembe, saj mnogi gostinci, ponudniki nastanitev in drugi prepoznajo kulturo kot pomemben dejavnik turistične ponudbe. Avtorica v nadaljevanju predstavi pojem kulturnega turizma in njegove razpoznavne značilnosti, kjer je poglobljeno poznati dejstvo, da kultura niso le umetniške stvaritve in da kulturne dobrine same po sebi še niso kulturno-turistični produkt. Kulturno-turistično ponudbo je tako treba, če skrim vsebino prvih dveh poglavij, oblikovati glede na specifične območja, želja in pričakovani ciljni skupini ter vrsto potovanj, za katere se uporabniki odločajo.

V tretjem poglavju avtorica opiše model destinacijskega managementa, primerne-

ga za podeželje. V prvem sklopu predstavi pojem destinacije kot celostnega sistema, management destinacije in opredelitev njegovih nalog ter posebnosti organizacije in družbe destinacijskega marketinga in managementa. Dotakne se tudi življenjskega cikla turistične destinacije in nujnosti inoviranja ter opredeli trajnostni razvoj in njegov pomen za konkurenčnost turistične destinacije. V nadaljevanju osvetli tudi pojme podeželske destinacije, vloge podjetništva v destinaciji, ključne kompetence turistične destinacije. Sledita poglavji o mrežnem managementu kot inovaciji pri upravljanju destinacije in obravnavi vzpostavitve mrežnega destinacijskega managementa.

Raziskovalni del je avtorica opravila na skrajnem severovzhodu Slovenije, na območju Goriškega, ki je bilo leta 2003 razglašeno za zavarovano območje z imenom Krajinski park Goričko. Razteza se na območju 11 občin, na območju živi okrog 25.000 ljudi. Avtorica je obširno raziskavo razdelila na štiri faze: zbiranje informacij in literature; določitev obsega in načina izvajanja raziskave; analiza podatkov; izdelava predloga in priporočil kot sinteze ugotovitve raziskave. Na podlagi izčrpne raziskave in analize je bil postavljen osnovni cilj raziskave, in sicer določiti in testirati ključne parametre in področja delovanja

* Andrej Šumer, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., Regionalni center za razvoj d. o. o. 1410 Zagorje ob Savi, Podvine 36, E-naslov: andrej.sumer@si.cx

mrežnega marketinga v destinaciji. Avtorica je na terenu anketirala različne skupine ljudi, v raziskavo je zajela 255 respondentov, od tega 145 žensk in 110 moških.

Avtorica je postavila devet različnih tez, tri na podlagi ankete med Goričanci, šest pa na podlagi analize ankete, izvedene zunaj Goriškega o razvojnih možnostih Krajinskega parka Goričko. Med Goričanci so se potrdile vse tri hipoteze (da predstavlja povezovanje v mreže ter določanje njihovih relevantnih presekov inovativno metodo oblikovanja turistične ponudbe; da so Goričanci pripravljeni postati podjetniki, kadar obstaja za razvoj podjetništva izrazito ugodno podporno okolje; da kulturna dediščina in lokalne tradicije tvorijo primerno osnovo za snovanje regionalno specifične turistične ponudbe, za katero je primerno razviti (sub)regionalne turistične znamke). Potrdila se je hipoteza o poznavanju Goriškega med Slovenci in poznavanju pomena zavarovanih območij ter principov trajnostnega gospodarskega in kmetijskega razvoja na njih. Prav tako sta se potrdili hipotezi o pomenu kulturne dediščine in tradicije v turizmu in o pomenu znamk

kot zagotovila, da se je snovalec storitve potrudil in poskrbel za kakovost končnega produkta. Skladno s prejšnjima hipotezama so se potrdile tudi hipoteze o nujnosti oblikovanja destinacijsko specifične ponudbe, ki temelji na lokalnih naravnih in kulturnih danostih. Pomembno je tudi, da sta se potrdili zadnji dve tezi o nujnosti ugodnega podpornega okolja za razvoj podjetništva in da mora biti ponudba podeželske destinacije avtentična in inovativna.

Avtorica nadaljuje z izhodišči za implementacijo modela mrežnega organiziranja na Krajinski park Goričko. V turizmu je namreč zelo pomembno, da ne »soliramo«, ampak se povezujemo na vseh ravneh. Prav zato je treba ustanoviti podjetje oziroma družbo destinacijskega managementa, ki bo povezovala, oblikovala in tržila turistične produkte ter poskrbela za druge funkcije razvoja in promocije turistične ponudbe. Sodelovanje je potrebno vzpostaviti na vseh ravneh in sferah: civilni, javni in zasebni. Z vidika priprave turističnih produktov je nujno poudariti, da je lahko uspešna le specializirana ponudba, ki bo za kupca logično sestavljena. Ali drugače: prodajati »vsem

vse« je že zdavnaj preteklost in obsojeno na propad. Avtorica v nadaljevanju podaja predloge turističnih produktov in njihovega trženja na območju Goriškega, ki temeljijo na naravni dediščini, lokalnih tradicijah in doživljajih.

Avtorica opredeli različne mreže na področjih zabave, športa in rekreacije; na drugih, s turizmom posredno povezanih dejavnostih: kulturi, umetnosti, dediščini, naravi, kulturni krajini, kmetijstvu. Vsako izmed mrež natančno opiše tako teoretično kot aplikativno s poudarkom na prenosu praks v krajinski park Goričko.

Delo Sonje Sibile Lebe je vzorni primer celovitosti pristopa k razvoju turizma, od teoretičnih opredelitev, raziskave na terenu do aplikativnih smernic. Avtoričine dolgoletne izkušnje na področju kulturnega turizma in delovanje tako v nacionalnem kot mednarodnem okolju se odražajo skozi celotno delo. Je eno izmed del, ki bi moralo stati na polici vsakega turističnega managerja, prostorskega načrtovalca na zavarovanih območjih, naravovarstvenika, etnologa, antropologa, geografa, krajinskega arhitekta in še marsikoga.

BORUT JUVANEC: Arhitektura Slovenije, vernakularna arhitektura, severovzhod;

Založba i2 in Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana 2010, 193 str., ilustr.

Borut Juvanec je pred nedavnim pripravil že svojo drugo knjigo *Arhitektura Slovenije 2*, ki je izšla v sozaložbi Univerze v

Ljubljani in Založbe i2. To je že druga monografija avtorja, ki si je zadal nalogo, da z njemu lastnim pristopom zabeleži tiste še do danes ohranjene primere preproste arhitekture, ki so v preteklosti ustvarile značilne podobe slovenskih krajin in ustvarjalnosti največkrat kmečkega človeka. Prvo monografijo, ki je izšla pred letom dni, je avtor zaokrožil v alpski prostor, načrtuje pa še predstavitev treh delov slovenskega prostora: osrednjega, kraškega in zlasti še območje južnega hribovja. Obe sta izšli dvojezično slovensko-angleško in sta bogato opremljeni s fotografijami, skicami ter z dodanimi dvojezičnima pomenskima glosarjema.

Že raba pojma »vernakularna« arhitektura namesto ljudska, kot je to običajno, pove, da gre za poseben način predstavitve slovenskega anonimnega stavbarstva. Tudi

razdelitev na bolj geografsko kot kulturološko značilne regije podaja nov in drugačen pogled na poznavanje značilnosti različnih delov le na videz preprostega stavbarstva. Morda je vzrok tega tudi ugotovitev, da je mogoče danes predstavljati posebnosti tega dela kulturne dediščine le s posameznimi še ohranjenimi primeri in nič več s splošnimi regionalnimi in krajinskimi značilnostmi, kot je bilo to mogoče v preteklem stoletju. Avtor v prvem delu monografije podrobno opiše tiste sestavine arhitekture podeželja, s pomočjo katerih je v preteklosti preprosti graditelj gradil stavbe vseh vrst, jih postavljaj v prostor in jih krasil z značilnimi dodatki. Če je v prvi monografiji pojme teoretično pojasnjeval, jih v drugem vse bolj nadomešča z razlago načina rabe gradiva, iz katerega so bile nekoč stavbe grajene. Tak način predstavitve postavlja kot »teori-

* Majda Fister, dipl. etnol. in kult. antropol. 1000 Ljubljana, Na jami 5, E-naslov: majda.fister@t-2.net